

*До разової спеціалізованої вченої ради ДФ 58.053.051
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
(46027, м. Тернопіль, вул. максима Кривоноса, 2)*

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри психології, педагогіки та мовної підготовки
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова **Резван Оксани Олексіївни** про дисертаційну роботу
**У Юсюань «Формування професійного іміджу в майбутніх молодших
бакалаврів-журналістів в процесі підготовки у закладах фахової
передвищої освіти»**, що подана на здобуття наукового ступеня доктора
філософії у галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» зі спеціальності 015
«Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

1. *Ступінь актуальності обраної теми та зв'язок із планами відповідних галузей науки*

Дисертація У Юсюань присвячена проблемі формування професійного іміджу у майбутніх молодших бакалаврів-журналістів у процесі їхньої підготовки в закладах фахової передвищої освіти. Актуальність дослідження підтверджено необхідністю підготовки журналістів – як лідерів формування світогляду та свідомості громадян.

Погоджуємось із автором у тому, що професійний імідж журналіста виступає у якості вагомого інструменту впливу на громадськість, оскільки формує рівень довіри споживачів (широких верств населення) до інформаційного контенту. Беззаперечним є факт, що освітній процес для підготовки нової генерації майбутніх фахівців спеціальності 061 Журналістика, які здатні позитивно впливати на суспільну думку громадян,

потребує суттєвого оновлення, шляхом не лише вдосконалення якості теоретичної та практичної підготовки, але й впровадження інноваційних педагогічних технологій, що позитивно впливають на формування професійного іміджу.

Отже, тема дослідження, обрана У Юсюань, є актуальною та своєчасною.

Визначаючи актуальність теми дослідження, дисертантка вказала на її зв'язок із державними та галузевими науковими програмами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану наукової та науково-організаційної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в межах науково-дослідницької роботи «Підготовка майбутніх фахівців в інформаційному середовищі педагогічних закладів освіти» (№ 0122U000108), а також «Теоретичні й методичні засади професійної діяльності та підготовки фахівців соціономічних професій» (№ 0123U104172).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Найважливішим здобутком дисертації є дослідження цілей і завдань підготовки молодших бакалаврів-журналістів у фаховій передвищій освіті та визначення психологічних характеристик фахівців спеціальності 061 «Журналістика»; уточнення змісту дефініції «імідж» - як феномену міждисциплінарного наукового дослідження політології та соціальної психології, та «професійного іміджу журналіста» - як ментальної конструкції, що охоплює сформовану систему почуттів, мотиваційно-оцінних якостей, базується на зовнішній харизмі, здійснює емоційно-психологічний вплив з метою популяризації ЗМІ та ефективного виконання професійних обов'язків; розроблення педагогічної технології формування професійного іміджу майбутніх фахових молодших бакалаврів-журналістів, що реалізується через застосування педагогічних умов. Суттєвим науковим результатом дослідження є дослідно-експериментальна перевірка ефективності

реалізованої технології формування професійного іміджу майбутніх фахових молодших бакалаврів- журналістів.

3. Нові факти, одержані здобувачем. Дисертанткою *вперше* визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови, що позитивно впливають на формування професійного іміджу фахових молодших бакалаврів-журналістів під час навчання у закладах фахової передвищої освіти (стимулювання мотиваційно-ціннісної сфери іміджування на основі запровадження в освітньому середовищі коледжу ігрової діяльності; активізація навчально-пізнавальної діяльності з формування професійного іміджу на основі використання інтерактивних семінарів; розвиток комунікативної та рефлексивної сфери здобувачів під час іміджування засобами тренінгових технологій); спроектовано й апробовано педагогічну технологію такої діяльності, що охоплює *концептуальний* (мета, завдання, наукові теорії й концепції, методологічні підходи та принципи); *змістовий* (освітнє середовище коледжу (освітні компоненти, практична підготовка, науковий гурток, тренінг) та педагогічні умови); *процесуальний* (техніки й прийоми іміджмейкінгу, інтерактивні та спеціальні методи організації іміджування, етапи формування професійного іміджу, компоненти, рівні, результат) блоки та відповідає методологічним вимогам (системності, концептуальності, цілісності, ефективності, керованості, відтворюваності) й спрямована на формування професійного іміджу у майбутніх фахових молодших бакалаврів-журналістів під час навчання у коледжах;

- *визначено* компоненти професійного іміджу (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-знаннєвий, комунікативно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний) та їхні показники за високим (творчим), середнім (достатнім) та низьким (неналежним) рівнями;

- *конкретизовано* можливості освітнього середовища закладу фахової передвищої освіти у формуванні професійного іміджу майбутніх фахових молодших бакалаврів-журналістів, що передбачає доповнення освітніх

компонентів інформацією про іміджування, розробку практичних завдань для ознайомчої практики, участь у науковому гуртку та тренінговій програмі;

- *систематизовано* методичні та практичні матеріали для організації іміджування (портфоліо інтерактивних методів для формування професійного іміджу майбутніх журналістів (проблемні ситуації, кейси, вправи, імітаційні та рольові ігри, дискусії, дебати)); заняття наукового гуртка «Іміджмейкери»; програма тренінгового заняття «Мистецтво самопрезентації та створення іміджу»; методичні засоби та прийоми для проведення інтерактивних семінарів);

- *уточнено* сутність понять «імідж» та «професійний імідж» та проаналізовано змістову характеристику професійного іміджу майбутніх фахових молодших бакалаврів-журналістів, а також *удосконалено* діагностичний інструментарій для дослідження стану його сформованості;

- *подальшого розвитку* набули методичні та практичні засади організації освітньої, практичної та виховної діяльності майбутніх фахових молодших бакалаврів-журналістів у контексті іміджування під час навчання у коледжах.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і методичні рекомендації повністю обґрунтовано і подано авторкою у дисертації і публікаціях.

Основні положення та результати дослідження обговорювались і були схвалені на наукових та науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародних* – «Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті» (Рівне, 2021 р.), «Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи» (Глухів, 2022 р.), «Актуальні проблеми науки, освіти і суспільства» (Полтава, 2022 р.), «Філософські аспекти професійної освіти» (Херсон, 2022 р.), «Глухівські наукові читання – 2022. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук» (Глухів, 2022 р.), «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (Хмельницький, 2023 р.);

всеукраїнських – «Проблеми, досвід та вдосконалення методичної роботи у закладах освіти» (Харків, 2021 р.), «Теорія і практика підготовки конкурентоспроможного фахівця як вектор освітніх парадигм» (Тернопіль, 2022 р.), «Педагогіка сучасності: виклики і перспективи цифрової доби» (Переяслав, 2023 р.), «Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти» (Тернопіль, 2023 р.), «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій» (Глухів, 2023 р.); *регіональній* – «Актуальні проблеми освітньої галузі України» (Херсон, 2023 р.). Результати дослідження обговорювалися та отримали схвалення на засіданнях та наукових семінарах кафедри машинознавства і транспорту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2019–2023 рр.).

Основні результати дослідження відображено у 16 публікаціях (14 – одноосібні); із них – 3 публікації у наукових фахових виданнях України, 1 публікація в іноземному виданні, 12 праць апробаційного характеру, що опубліковані в збірниках матеріалів конференцій та інших виданнях.

5. Значення отриманих автором результатів для науки і практики.

Аналіз дослідження У Юсюань свідчить про наукову виваженість, теоретичну та практичну значущість дисертації.

Практичне значення дослідження полягає в розробці й упровадженні в професійну підготовку майбутніх фахових молодших бакалаврів-журналістів педагогічних інновацій, що передбачають використання тренінгових («Мистецтво самопрезентації та створення іміджу») й інтерактивних технологій (ігрові, діалогічно-дискусійні, аналізу конкретних ситуацій), які сприяють формуванню професійного іміджу. Розроблено діагностичний інструментарій для дослідження стану сформованості професійного іміджу; організовано роботу наукового гуртка «Іміджмейкери»; систематизовано портфолію, що охоплює навчально-методичні матеріали для організації освітнього процесу з дисциплін професійного спрямування на основі

використання інтерактивних методів (проблемні ситуації, кейси, справи, імітаційні та рольові ігри, дискусії, дебати).

Основні положення, методичні та практичні висновки, джерельна база дисертаційного дослідження можуть бути корисними для викладачів, які готують здобувачів освіти за спеціальністю 061 Журналістика у закладах фахової передвищої освіти.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Відокремленого структурного підрозділу «Львівський поліграфічний фаховий коледж Української академії друкарства (довідка про впровадження № 120 від 24 жовтня 2023 р.) та Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола (довідка про впровадження № 392/01 від 10 листопада 2023 р.).

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертація У Юеюань складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (297) і додатків (16).

У вступі дисертації визначено предмет, об'єкт, мету, завдання, гіпотезу, методи дослідження; сформульовано наукові положення, що виносяться на захист; визначено наукову новизну і практичне значення здобутих результатів; наведено дані щодо апробації та впровадження результатів дослідження; описано структуру дисертації.

У першому розділі *«Теоретичний аналіз професійного іміджу майбутніх молодших бакалаврів-журналістів»* авторкою представлено особливості організації освітнього процесу у закладах передвищої освіти, схарактеризовано зміст підготовки журналіста у фахових коледжах; визначено сутність наукових дефініцій «імідж» і «професійний імідж» - з огляду на їх міждисциплінарний характер; виокремлено складові професійного іміджу журналіста.

Дисертантці вдалось представити системність підготовки фахівців у галузі «Журналістики» у фахових коледжах, що відбилось на узагальненні компетенцій за означеною професією.

На основі здійсненого дисертанткою семантичного та історичного аналізу наукової дефініції «імідж» показано зв'язок іміджу з розвитком особистісних структур, комунікативних і перцептивних здібностей, компетентності та професіоналізму майбутніх фахівців, а також схарактеризовано його як феномен міждисциплінарного наукового дослідження: філософського, соціологічного, психологічного, педагогічного. Проаналізовані авторкою наукові праці з означених галузей наукового знання дозволили представити власне бачення змісту понять «імідж» як «образ, який особистість формує цілеспрямовано з метою емоційного й психологічного впливу та створення враження або думки оточуючих про себе як носія даного іміджу» (с. 55) і «професійний імідж» - як узагальнений та символічний образ конкретної професії, який створюється в процесі професійної діяльності та охоплює стійкі характеристики й особистісні якості, професійні цінності й риси фахівців- професіоналів, які цілеспрямовано будуть формуватися з метою системного і цілеспрямованого використання для досягнення ефективності у професійній діяльності й забезпечення якісної інтеграції в обраній професії (с. 67).

Поділяємо думку дисертантки про міждисциплінарність змісту професійного іміджу журналіста, що обумовлений спорідненістю із іміджем педагога та політика - в аспекті емоційного впливу на аудиторії.

У другому розділі наукового дослідження «Методичні основи формування професійного іміджу майбутніх молодших бакалаврів-журналістів у процесі підготовки у закладах фахової передвищої освіти» - дисертанткою визначено компоненти, критерії, показники та рівні сформованості досліджуваного поняття, як-от: *мотиваційно-ціннісний; когнітивно-знаннєвий; комунікативно-діяльнісний; особистісно-рефлексивний.*

Дисертантка справедливо узгоджує формування знань з теорії іміджу (іміджеології) із практичною роботою по формуванню професійного іміджу –

іміджування (іміджмейкінгу), що містить у собі також комунікативний аспект, а рефлексивну складову визначає як підґрунтя для проектування майбутніми молодшими фаховими бакалаврами-журналістами власної (індивідуальної) траєкторії іміджування у процесі навчання у коледжах.

Заслуговує схвалення вичерпна логічність взаємозв'язку між компонентами, показниками та діагностичним інструментарієм для визначення сформованості професійного іміджу майбутніх фахових молодших бакалаврів-журналістів, що представлено автором у таблиці 2.1.

Вагомим науковим здобутком У Юсюань вважаємо розробку технології формування професійного іміджу майбутніх молодших бакалаврів-журналістів у процесі підготовки у закладах фахової передвищої освіти.

Ми підтримуємо авторку у визначенні суттєвих ознак обґрунтованої педагогічної технології, що упорядковують практичну діяльність з іміджування у ЗФПО: діагностичне цілеутворення; результативність; економічність; алгоритмованість; проєктованість; цілісність; керованість; візуалізація.

Заслуговує на схвалення виокремлення дисертанткою педагогічних умов, що є ефективними для формування професійного іміджу майбутніх журналістів: *стимулювання мотиваційно-ціннісної сфери іміджування на основі запровадження в освітньому середовищі коледжу ігрової діяльності; активізація навчально-пізнавальної діяльності з формування професійного іміджу на основі використання інтерактивних семінарів; розвиток комунікативної та рефлексивної сфери здобувачів під час іміджування засобами тренінгових технологій*, кожна із яких впливала на ефективність формування компонентів досліджуваного утворення.

Дієвими способами формування професійного іміджу у майбутніх журналістів вважаємо розробку дисертанткою наукового гуртка «Іміджмейкери», кожне заняття якого реалізовувалось за алгоритмом: міні-лекція, ігровий практикум, дискусійне питання; проведення інтерактивних семінарів (семінар-

дискусія, семінар-генерація ідей, семінар-дослідження, семінар-обговорення, семінар «питання-відповідь», семінар-взаємонавчання, семінар-рефлексія), організацію тренінгових занять (тренінги комунікації, особистісного зростання, сенситивності, креативності, самоорганізації, аутотренінг, соціально-психологічний та практично-професійний тренінги), авторську розробку й реалізацію тренінгу «Мистецтво самопрезентації та створення іміджу».

Зауважуємо на креативності автора дисертації щодо визначення способів взаємодії зі студентами в інтерактивних семінарах: групові дискусії («Діалог про професію журналіста» – «Так, але...», «Збирання валізи в дорогу», «Приймальна комісія»); проєктивне малювання «Настрій»; психогімнастичні вправи («Комплімент», «Бар'єр»); аналіз ситуацій («Самоаналіз», «Залізне алібі», «Самосуд», «Стілець сповіді»); інтерактивні вправи («Самореклама», «Формула впевненості в собі»).

У третьому розділі дисертації «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності практичної діяльності з формування професійного іміджу майбутніх молодших бакалаврів-журналістів у процесі підготовки у закладах фахової передвищої освіти» авторкою відображено методика організації експериментального дослідження у закладах фахової передвищої освіти: Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола (далі ГФК ім. В. Чорновола) та Відокремлений структурний підрозділ «Львівський поліграфічний фаховий коледж Української академії друкарства» (далі ВСП «Львівський поліграфічний фаховий коледж Української академії друкарства») – із залученням до експерименту 127 здобувачів освіти та 36 викладачів.

Позитивне враження складається щодо інформативної вичерпності алгоритму оцінювання відповідей студентів у процесі опитування на констатувальному етапі експерименту.

Наукової та методичної цінності набуває змістовий аспект експерименту, що був реалізований як у межах застосування інноваційних

засобів організації навчального процесу у межах навчальних дисциплін «Основи журналістики» та «Професійні стандарти та професійна етика» (Групові дискусії («Діалог про професію журналіста» – «Так, але...», «Збирання валізи в дорогу», «Приймальна комісія»); психогімнастичні вправи («Комплімент», «Бар'єр», «Конверт відвертості»); аналіз ситуацій («Самоаналіз», «Залізне алібі», «Самосуд», «Стілець сповіді»); інтерактивні вправи («Самореклама», «Формула впевненості в собі»), у додаткових професійно спрямованих заходах, що відбувались поза навчальною діяльністю студентів (тренінг «Мистецтво самопрезентації та створення іміджу», науковий гурток «Іміджмейкери»), а також у зміні змісту практичної підготовки здобувачів освіти за спеціальністю 061 Журналістика («Ознайомча практика») – організація та проведення інтерв'ю «Визначення шляхів покращення професійного іміджу журналіста»

Не викликає заперечень обраний дисертанткою діагностичний інструментарій що дозволив достовірно представити якісно-кількісний аналіз змін у сформованості кожного із компонентів професійного іміджу майбутніх журналістів. Ефективність реалізованої педагогічної технології підтверджено методами математичної статистики (критерій Колмогорова-Смірнова), що засвідчили статистично достовірні відмінності у сформованості професійного іміджу у майбутніх фахових молодших бакалаврів-журналістів Експериментальної групи у порівнянні із контрольною групою.

У загальних висновках до дисертації представлено загальні підсумки дослідження та означено перспективу подальших наукових розвідок.

Основний зміст дисертації загальним обсягом 380 сторінок друкованого тексту, викладено на 215 сторінках. Джерельна база налічує 297 найменувань (із них 54 – іноземними мовами). Робота містить 6 рисунків і 17 таблиць.

7. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Усі положення і висновки, отримані дисертанткою свідчать, що робота має ознаки самостійного характеру, у наукових публікаціях автора не засвідчено випадків академічної недоброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фальсифікація, фабрикація). Використані дисертанткою ідеї, твердження, відомості, наведені із зовнішніх джерел, мають посилання на них, що відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права.

На наш погляд, структура дисертації та її результати дозволяють стверджувати, що дисертантка реалізувала всі окреслені завдання, розкрила наукову проблему в чіткій послідовності. У цілому дисертація складає позитивне враження. Дане дослідження може бути кваліфіковане як вагомий внесок у професійну педагогіку в контексті професійної підготовки журналістів.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

У дискусійній частині відгуку маємо представити міркування та зауваження, що виникли у процесі аналізу дисертації:

Зауваження 1. щодо теми дослідження: У темі дослідження означено, що формування професійного іміджу здійснюється у майбутніх бакалаврів (студентів), однак у дослідженні представлено зміст професійного іміджу журналіста. Тобто у процесі освіти за програмою бакалавріату спеціальності «Журналістика» є потреба орієнтувати студентів на формування у них відповідного іміджу, пов'язаного із професією. Крім того, на с. 47 дисертантка використовує поняття «формування ефективного іміджу», що більшою мірою означає мету дослідження, оскільки підкреслює значущість експерименту з огляду на ефективність формування досліджуваного поняття, а не взагалі його фактичного існування.

Зауваження 2. щодо логіки представлення підрозділів: У підрозділі 1.1. йдеться про організацію підготовки фахівців у системі коледжів, зокрема про зміст підготовки журналістів, однак у таблиці 1.1. представлено *перелік*

загальних і спеціальних компетентностей та програмних результатів, які підтверджують вагомість професійного іміджу, при цьому поняття «імідж» розглядається у підрозділі 1.2, а в означеній таблиці жодного згадування про імідж журналіста немає. Таким чином, узагальнення компетентностей журналіста в означеній таблиці має відбиватись також у її назві, без прив'язки до іміджу журналіста.

Зауваження 3. щодо оперативної ефективності інформації, представленої у дисертації: Цінною є інформація щодо можливостей набуття освіти за спеціальністю 061 «Журналістика» у фахових коледжах України (таблиця 1.2.) – з означенням Освітніх програм, однак інформація про суми контракту та кількості пропозицій (хоча не означено, що це пропозиції бюджету) є умовно орієнтувальною для абітурієнтів, оскільки вона набуває ризиків зміни кожного навчального року.

Зауваження 4. щодо вибору джерел для теоретичного аналізу: Викликає подив, що дисертантка – китаянка не проаналізувала жодного джерела китайських авторів у галузі «іміджології».

Зауваження 5. щодо аналізу змісту поняття «проф імідж журналіста»: Автор доводить, що професійний імідж журналіста є міждисциплінарною категорією, оскільки поєднує у змісті характеристики педагогічного та політичного іміджу. Такий свій висновок дисертантка підтверджує ґрунтовним аналізом наукових термінів «імідж педагога/педагогічний імідж» (таблиця 1.4.). Однак при цьому логічним було б представити подібний аналіз означеного поняття у спорідненій галузі знання – політології.

Зауваження 7. щодо логіки представлення змісту дисертації у окремих її частинах: У назві підрозділу 2.1. означено компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійного іміджу журналістів, тоді як в реальності рівні сформованості подано у підрозділі 3.1.

Разом з тим, звертаємо увагу, що висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальне позитивне враження від

представленої наукової роботи. Результати проведеного дослідження свідчать про повну реалізацію визначених мети й завдань, а також про теоретичну й практичну значущість роботи в аспекті професійної підготовки в технічних університетах іноземних студентів.

Загальний висновок.

Аналіз дисертації, опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження У Юсюань «Формування професійного іміджу майбутніх молодших бакалаврів-журналістів у процесі підготовки у закладах фахової передвищої освіти», є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор У Юсюань заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 – «Професійна освіта» (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри психології, педагогіки
та мовної підготовки
Харківського національного університету
міського господарства імені О.М. Бекетова

Оксана РЕЗВАН

(Оксана Резван)